

	СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОПП «Менеджмент» СЕРЕДОВИЩЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ Спеціальність: 073 «Менеджмент» Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»		
Освітньо-професійний ступінь:	Фаховий молодший бакалавр		
Статус дисципліни відповідно до навчального плану	Вибіркова освітня компонента освітньо-професійної програми «Менеджмент»		
Мова викладання:	українська		
Курс, семестр	третій курс 6 семестр		
Семестровий контроль	залік		
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/кількість годин	Обсяг дисципліни 3 кредити/90 годин		
Аудиторні заняття, годин:	Всього	Лекції	Практичні
денна форма:	30	20	10
заочна форма:	-	-	-
Самостійна робота, годин:	Денна форма – 60		Заочна форма –
Мета курсу	формування у здобувачів фахової передвищої освіти системи знань та практичних навичок аналізу бізнес-середовища, ідентифікації ризиків і можливостей, обґрунтування управлінських рішень щодо стратегічного позиціонування та адаптації підприємств малого і середнього бізнесу в умовах невизначеності ринкової кон'юнктури.		
Завдання курсу	- засвоєння структури, рівнів і чинників бізнес-середовища підприємства; - опанування методів діагностики внутрішнього потенціалу суб'єктів МСБ; - вивчення механізмів взаємодії з мікросередовищем та конкурентним оточенням; - оцінювання впливу економічних, політико-правових, соціокультурних і технологічних чинників; - оволодіння інструментами SWOT, PESTEL, SNW та галузевого аналізу; - ознайомлення з державною підтримкою МСБ та міжнародним бізнес-середовищем; - розвиток навичок прогнозування змін і стратегічної адаптації бізнесу.		
має знати	- сутність, структуру та рівні бізнес-середовища МСБ; - підходи до діагностики внутрішнього потенціалу підприємства; - склад мікросередовища та механізми взаємодії зі споживачами, партнерами і стейкхолдерами; - моделі конкуренції та принципи галузевого аналізу; - ключові чинники макросередовища та інструменти SWOT, PESTEL, SNW-аналізу; - особливості державного регулювання, міжнародного середовища та стратегічної адаптації МСБ.		
має вміти	- збирати й критично аналізувати інформацію про бізнес-середовище; - визначати можливості, загрози, сильні та слабкі сторони підприємства; - проводити SWOT, PESTEL, SNW та конкурентний аналіз; - оцінювати конкурентні позиції та взаємодію зі стейкхолдерами; - виявляти ризики й обґрунтовувати заходи щодо їх мінімізації; - формувати пропозиції щодо адаптації МСБ до змін ринкового середовища.		
Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 100-бальною рейтинговою системою. На поточну, самостійну, індивідуальну роботу та модульний контроль протягом семестру припадає максимум 80 балів. Підсумковий семестровий залік становить максимум 20 балів. 1. Робота на практичних заняттях (максимум 24 бали); 2. Виконання самостійної роботи (максимум 16 балів); 3. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (максимум 20 балів); 4. Модульна контрольна робота (максимум 20 балів); 5. Залік (максимум 20 балів);		

	6. Додаткові та заохочувальні бали можуть нараховуватися за рішенням циклової комісії або викладача за участь у наукових заходах, підготовку публікацій, виконання завдань підвищеної складності, додаткових проєктів та систематичну якісну навчальну роботу. Заохочувальні бали додаються до результатів поточного контролю; загальна сума обов'язкових і додаткових балів до підсумкового контролю не може перевищувати 89 балів. Оцінка «А» (90–100 балів) не може бути отримана лише за рахунок бонусних балів.
Зміст навчальної дисципліни:	Тема 1. Сутність, структура та класифікація бізнес-середовища Поняття бізнес-середовища та його роль у функціонуванні підприємств малого та середнього бізнесу. Структурна модель бізнес-середовища: внутрішнє середовище, галузеве мікросередовище та загальне макросередовище. Класифікація бізнес-середовища за рівнем динамічності, складності та невизначеності. Взаємодія підприємства з елементами середовища. Системний підхід до аналізу бізнес-середовища. Тема 2. Внутрішнє середовище підприємства: діагностика потенціалу Поняття та елементи внутрішнього середовища підприємства. Виробничий, фінансовий, кадровий, маркетинговий та організаційний потенціал малого й середнього бізнесу. Методологічні підходи до діагностики внутрішнього середовища. Концепція ланцюжка створення цінностей Майкла Портера. Оцінювання сильних та слабких сторін підприємства. Визначення ключових факторів успіху та конкурентних переваг підприємства. Тема 3. Мікросередовище функціонування: споживачі та партнери Поняття мікросередовища та найближчого оточення бізнесу. Споживачі як ключовий елемент мікросередовища: класифікація, поведінка та чинники впливу на вибір споживачів. Сегментація споживачів і позиціонування продукту. Постачальники матеріально-технічних, фінансових та інформаційних ресурсів. Торговельні, логістичні та маркетингові посередники. Партнери по бізнесу та побудова довгострокових взаємовідносин з ними. Тема 4. Конкурентне середовище та аналіз галузі Поняття конкурентного середовища та конкуренції. Види конкурентної боротьби в малому та середньому бізнесі. Модель п'яти сил конкуренції Майкла Портера: загроза появи нових конкурентів, ринкова влада покупців, ринкова влада постачальників, загроза появи заміників, рівень галузевої конкуренції. Методика проведення конкурентного аналізу. Карта стратегічних груп конкурентів. Визначення конкурентних переваг та конкурентний статус підприємства. Тема 5. Контактні аудиторії та зацікавлені сторони бізнесу Поняття зацікавлених сторін та їх класифікація: внутрішні та зовнішні суб'єкти впливу. Контактні аудиторії підприємства: фінансові установи, медіа, громадськість, місцеві громади, державні органи. Інтереси зацікавлених сторін та їх вплив на діяльність організації. Методи аналізу зацікавлених сторін, матриця Менделоу. Побудова системи ефективної комунікації та взаємодії з контактними аудиторіями. Тема 6. Економічні та політико-правові чинники макросередовища Поняття макросередовища бізнесу. Економічні чинники: рівень інфляції, процентні ставки, динаміка валового внутрішнього продукту, рівень безробіття, податкове навантаження та їх вплив на бізнес. Політико-правові чинники: державна політика у сфері підприємництва, законодавство про працю, захист прав інтелектуальної власності, рівень політичної стабільності. Система державного регулювання та підтримки підприємництва в Україні. Тема 7. Соціокультурні та технологічні чинники розвитку Соціокультурне середовище бізнесу: демографічні тенденції, рівень доходів та структура споживання, стиль життя, культурні цінності й традиції, ставлення до підприємництва. Технологічні чинники: темпи науково-технічного прогресу, розвиток цифрових технологій, цифровізація бізнес-процесів, розвиток електронної комерції. Вплив технологічних змін на трансформацію бізнес-моделей малого та середнього бізнесу. Тема 8. Інструментарій комплексного аналізу бізнес-середовища Методи стратегічного аналізу зовнішнього середовища: оцінювання політичних, економічних, соціальних і технологічних факторів. Інтеграція результатів внутрішнього та зовнішнього аналізу через оцінку сильних і слабких сторін, можливостей і загроз; побудова відповідної матриці й розроблення стратегічних дій. Оцінювання якісного стану ресурсів за критеріями сильних, нейтральних і слабких сторін. Матричні методи аналізу: матриця Бостонської консалтингової групи, матриця Джеренал Електрик.

	Тема 9. Міжнародне середовище функціонування бізнесу Поняття міжнародного бізнес-середовища та чинники його формування: глобалізація, інтеграція, валютні ризики, торговельні бар'єри. Особливості функціонування підприємств на міжнародних ринках. Можливості та виклики виходу малого й середнього бізнесу на зовнішні ринки: експортна діяльність, міжнародні стартап-проекти, франчайзинг. Європейські стандарти підтримки малого підприємництва. Тема 10. Адаптація бізнесу до змін та умов невизначеності Природа невизначеності та ризиків у бізнес-середовищі. Чинники виникнення кризових явищ на підприємствах. Поняття стратегічної адаптації. Види адаптаційних стратегій: пасивна, реактивна, проактивна. Сценарний аналіз та планування в умовах невизначеності. Роль лідерства, організаційної гнучкості та інновацій у забезпеченні стійкості й конкурентоспроможності бізнесу в кризових умовах
Інформаційне забезпечення	Основна література 1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI (актуальна редакція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text 2. Про схвалення Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024 - 2027 роках Розпорядження КМУ від 30 серпня 2024 р. N 821-р URL: https://ips.ligazakon.net/document/KR240821?an=11 3. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с URL: https://surl.li/vfspcc 4. Європейські стандарти бізнес-планування : навч. посібник / О. В. Димченко, О. О. Рудаченко, В. М. Прасол, О. Д. Панова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 143 с. URL: https://surl.lt/xhppzh Допоміжна література: 1. Гринько Т., Дулепов С. Підприємницьке середовище: сутність, особливості та сучасний стан. <i>Актуальні проблеми економіки</i>. 2025. № 1 (283). С. 175–188. DOI: https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-283-175-188. 2. Гринько Т., Дулепов С. Теоретичні основи формування алгоритму розвитку бізнес-структур в умовах мінливого підприємницького середовища. <i>Економіка та суспільство</i>. 2025. Вип. 77. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-62 3. Довбня С. Комплексний стратегічний аналіз внутрішнього середовища машинобудівних підприємств. <i>Економічний простір</i>. 2025. № 200. С. 34–41. URL: https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/04/200-34-41-dovbnya.pdf. 4. Максичка А., Ковбаса О. Удосконалення системи управління малим підприємством для забезпечення його розвитку. <i>Економіка та суспільство</i>. 2024. Вип. 62. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-140. 5. Набока Ю. В. Бізнес-середовище: характеристика, структура, розвиток, діагностика. <i>Економічний простір</i>. 2018. № 138. С. 192–200. URL: https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/331 6. Пікулик О.І. Бізнес-середовище в Україні: проблеми та перспективи розвитку. <i>Держава та регіони</i>. Серія: Економіка та підприємництво, 2021 р., № 2 (119), с.23-26. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/2_2021/6.pdf 7. Фроленко О. М. Бізнес-середовище підприємства: методичні підходи до його стратегічного аналізу. <i>Формування ринкових відносин в Україні</i>. 2012. № 9. С. 145–150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2012_9_35. Електронні ресурси 1. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index. 2. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua. 3. Міністерство економіки України. URL: https://www.me.gov.ua. 4. Дія.Бізнес. Національна онлайн-платформа для підприємців. URL: https://business.diia.gov.ua.
Матеріально-технічне забезпечення	Технічне та програмне забезпечення: мультимедійна та комп'ютерна техніка, комп'ютерний клас із доступом до Інтернету; MS Word, MS Excel, MS PowerPoint; Google Drive, Canva, Miro. Інформаційно-методичне забезпечення: силабус і робоча програма дисципліни, електронний конспект лекцій, презентаційні матеріали, методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи, вимоги до ІНДЗ, тестові та контрольні завдання.

	Електронне навчальне середовище: Google Classroom, хмарні сервіси та цифрові інструменти спільної роботи.	
Інформація про науково-педагогічного працівника (з фото)		Борозенець Володимир Васильович, викладач циклової комісії з менеджменту e-mail: menedzmentuk@gmail.com моб. тел. (Viber/Telegram): (067)-744-59-57